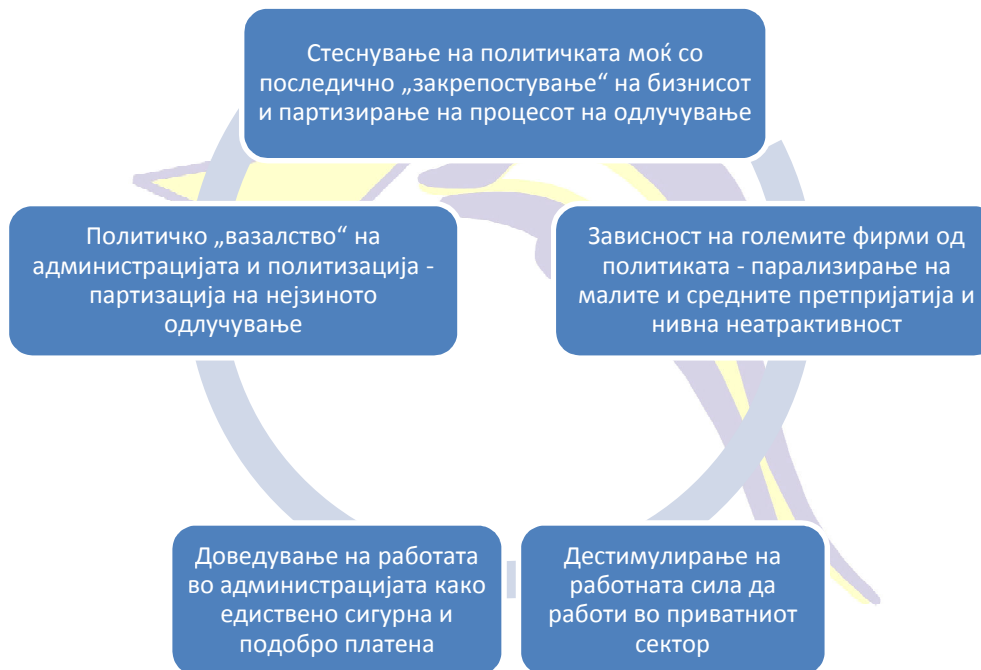

ЛИБЕРАЛНА ПОЛИТИКА ЗА АДМИНИСТРАЦИЈАТА

Капацитетна, оптимална и ефикасна – онолку колку е политички ослободена

СОСТОЈБА

ЛИБЕРАЛНАТА ПАРТИЈА (ЛП) оценува дека македонската државна и јавна администрација навлегува во веќе децениска парализа, а во нејзиниот крвотокот единствено се движат партиските кадри. Оваа состојба ги влече своите корени во затворениот круг што постигна „самоодржливост“ на ваквата политика на централизираните партии кои ја централизираа власта „по својот лик“:

Оттука, политичкиот опис на потребата од оптимална, високо-продуктивна, мотивирана и вреднувана администрација денес изгледа само како флоскула.

Сепак, не прифаќае ваквата состојба само да ја констатираме или да се помириме дека се одговара пред партијата наместо пред законот, за потребите на човекот се одлучува во партиските органи, наместо во државните и локалните, дека партијата на власт и државата/локалната самоуправа се испреплетени до последен атом.

Ако слабата политичка визија ја доведе македонската економија до стагнација, паушалните мерки на неспособните партии и од нив партизираните органи на одлучување директно го поттикнуваат економскиот безизлез и го редуцираат стандардот, правдајќи се со слабостите на администрацијата што самите ја окупираат и блокираат.

Впрочем, што може да се очекува кога вработувањето во администрацијата е непринципиелната понуда за корумпирање на невработениот гласач пред секои избори од било кој вид и степен?

Затоа, наместо администрацијата да биде р’бетот на државата / локалната самоуправа, денес во Ма-

кедонија таа е претворена само во дигестивен систем на грешките на паушалните политики, политиканството и личните недостатоци на нејзините политички назначени раководители. А овие состојби не се исправаат со козметички измени на законите за јавните и државните службеници.

ПРЕМИСИ НА ЛИБЕРАЛНАТА ПОЛИТИКА ЗА АДМИНИСТРАЦИЈАТА

За да изградиме и примениме доследна и квалитетна политика на управување во сите државни и јавни сегменти, се водиме од основните принципи на системот што сакаме да го изградиме:

Системот поставен на ваквите правилни вредности бара институции - администрација што ќе ги спроведува новите политики, ќе ги гарантира правата и одржува и промовира самите тие вредности

Секој одговара пред законот, а не пред власта. Никој не одговара за припадност во партија различна од нашата. Профитот остварен по закон не подлежи на партиско-политичка ревизија

Владење на правото - пристап до еднакви права на поединецот и нивна институционална гаранција независно од припадноста, а особено на правото на живот, профит, работа, слобода на говор, определба...)

Затоа, како партија која природно се обраќа на средниот слој, а значително го препознава во рамките на администрацијата, ги отфрламе стереотипите дека администрацијата по природа е мрзлива, корумпирана, нестручна... бидејќи тоа не се карактеристиките на средниот слој. Напротив!

- поединците вработени во администрацијата ги спроведуваат политиките и прописите на државата во економијата,
- на тие „административци“ ги доверуваме сопственото и образованието, здравјето... на нашите деца и од нив го очекуваме остварувањето на нашите социјални права,
- на нив се потпира безбедноста, одбраната...

...и затоа ним им се обраќаме со почит и подготвеност да ги вреднуваме знаењата и квалитетите што ги поседуваат.

Природно, го одбиваме тековниот пара-модел што владата од 2006, а особено од 2011 наваму го применува, а сака да го претстави како некаква „менаџмент етика“ на „владеење“ на избраните/именуваните функционери во институциите според „суверенитет доверен од партијата-победник на изборите“. Непотребно е да нагласиме дека администрацијата дополнително ја парализира би-етничката поделба на партиите-победнички во „етничките кампуси“.

Логично, ова го засилуваме со определбата за итното редуцирање на дискреционите права на поли-

тички именуваните и избраните функционери (министри, директори, секретари...) Впрочем, либералната матрица, познато е, зборува за управување, наместо за владеење и затоа за нас клучно е:

- Спроведување на либералните политики низ институциите, наместо да ги запоседнуваме;
- Применувањето мерлив систем на креативност и извршност во институциите;
- Валоризирањето на основните перформанси со законски дефиниран минимум плата и на дополнителните перформанси со дополнителна парична награда – за сите кои пружаат повеќе од минимумот наместо за избрани „пулени“ – по систем на „учинок“ како стимулација, наместо како „буџетска заштеда“;
- Создавање вистински законски основи за гарантирање на статусот на секој вработен во државната и јавната администрација, вклучително здравството, одбраната, образованието, безбедноста...

Затоа, чувствуваме право отворено и јасно да гарантираме дека државната и локалната влада во која **ЛИБЕРАЛНАТА ПАРТИЈА** ќе учествува нема да отпушта вработени во администрацијата и јавните служби само по основа на политичка припадност различна од нашата, онака како што тоа не било случај со нас и во минатите две децении.

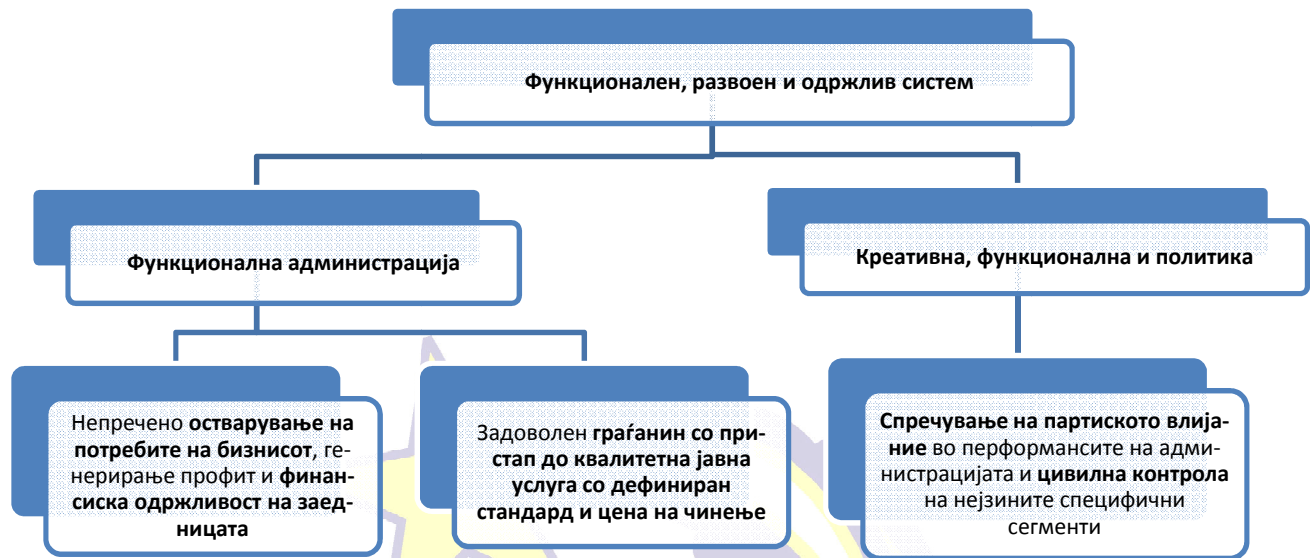
Впрочем, на ова сме должни засновајќи ја нашата **ЛИБЕРАЛНА ПОЛИТИКА ЗА АДМИНИСТРАЦИЈАТА** на спротивни принципи од веќе востановените, бидејќи за нас:

- Не само администрацијата, туку пред се Владата постои заради граѓаните и бизнисот. Или конкретно – на избори се менува Владата, а не администрацијата;
- Работењето во администрацијата, но и јавните услуги (од образование до безбедност) не е само обично вработување, туку работа во која грешката може граѓанинот да го чини пари, а добро сработеното може да му го спаси животот;
- Не се поставува прашање дали администрацијата може да пружи услуги, бидејќи сме убедени сме дека може, туку како таа услуга да биде поквалитетна и побрза.
- Секој вработен во администрацијата и јавните услуги има личен однос и чувство на одговорност за својата работа и тоа не е предмет на реформа на администрацијата. Нивната поддршка може да се обезбеди ако се создадат услови за работа и стимулации на администрацијата за пружање максимум услуга за минимум можно време.

Забележливо е дека со ова практично зборуваме за одреден вид нова, динамична матрица на администрацијата:

Л И Б Е Р А Л Н А
П А Р Т И Ј А

LP

Всушност, станува збор за матрица во која перформансите на администрацијата еднакво е на увид на граѓанинот - корисник на услугите од државата како и Владата, која е носител на извршната власт и нејзиното практикување низ институциите на системот, составени од самата администрација. Оттука, изборот на тоа кому ќе му ја довери власта, граѓанинот ќе го прави и врз основа на тоа кој концепт на структурирање (реформа) на администрацијата се темели политичката програма.

ЛИБЕРАЛНА ПОЛИТИКА: АДМИНИСТРАЦИЈА НА ОТВОРЕНИ ИЗВОРИ

Сметаме дека досегашниот пристап и третман на администрацијата од страна на „политичките елити“ остана закотвен во восприемањето на администрацијата и нејзината улога од пред три децении.

Во ваквиот поглед администрацијата е механизам за себе, употреблив за политичко искористување на потребите на даночниот обврзник (поединец или правно лице). Тоа е погледот на партиите кои останаа заглавени во нивните матрици од крајот на XIX и XX век.

Во таа смисла е и постојаното законско форсирање на:

- Ригорозни казни и дисциплински мерки за потфрлањето на администрацијата...
- Рестриктивна, политички условена вертикална мобилност на вработените во администрацијата...
- Финансиски дестимулативен систем на награда на вработените во администрацијата...
- Персонално-конфликтен систем меѓу вработените и на кандидатите за напредување, наместо стимулативни и јасни прописи за напредување без финансиски ограничувања...
- Линеано воведување на истоветни едукативни содржини кои се комплетно излишни за одредени профили на вработени во администрацијата...

... кои се причина за пасивизирање и дефанзивност на вработените во администрацијата. Ваквата состојба резултира со потисната креативност и ефикасност – на секој административен и јавен службеник и на администрацијата во целост.

Секако, свесни сме дека секоја администрација – било државна, било локална и во светот воопшто, во

принцип се смета за гломазен и бирократизиран апарат.

Но, за **ЛИБЕРАЛНАТА ПАРТИЈА**, раководењето на администрацијата и искористувањето на нејзините ресурси (и човечки и материјални) е прашање на вештина и знаење, како и на поседување човечки квалитети и политичко чувство. Во восприемањето на администрацијата, пак, тргнуваме од фактот дека во неа имаме среќа да располагаме со луѓе кои во основа очекуваат правилно да бидат искористени од граѓаните и нивните раководители, за што чесно ја заработуваат платата.

На обидите на власта за персонално рекомпонирање на администрацијата во изминатите 8 години одговараме со многу практичен и нималку теоретски пристап: дури и да се постигне целосна генерациска промена во администрацијата, тоа не значи дека ќе се променат сите процеси кои на граѓанинот ќе му донесат подобра услуга или впечаток за администрацијата. Напротив – **застојот на процесите и блокадата на капацитетите на администрацијата се резултат на погрешните политики и решенија донесени врз основа на политичка одлука и проценка на власта.** Од друга страна, извршната власт децениски поставува превисоки очекувања за иницијативност на администрацијата, а особено нејзиниот раководен кадар, додека секоја власт во изминатиот период пред се се обидуваше токму овој кадар да го вкалапи во сопствените партиски рамки, додека паралелно ги редуцираше финансиските ресурси за оптимални перформанси на администрацијата.

Затоа, во обид да го прекинеме деценискиот застој во развојот на администрацијата како столб на системот, го промовираме концептот на т.н. **Администрација на отворени извори – Open Source Administration.**

Водејќи се од либералната матрица на мерливи перформанси, сметаме дека не може да се очекува постигнување на оваа цел, доколку нема пропишан стандард. Или конкретно – не може да се очекува мерливост на цената на чинење на услугата (пружена од државата или локалната самоуправа) и ефикасноста на нејзиното пружање доколку нема јасен опис на услугата и патот до нејзиното добивање, заедно со цената на чинење на услугата. И да, **во право се оние кои сметаат дека ова е пазарен стандард.**

Но, ако граѓанинот – потрошувач за сопствени пари има право да избере услуга за очекуван стандард на пазарот, зошто тој како даночен обврзник не би имал право на очекуван и гарантиран стандард за услугата од државата/локалната самоуправа што се финансира од неговите даноци, такси... односно пари?

Затоа и сметаме дека државата има потреба да се отвори себеси, преку администрацијата кон приватниот, невладиниот итн. сектор.

Или конкретно, државата има пропишано услуги што граѓанинот треба да ги добие од или преку неа, но не ги има прецизно пропишано стандардите за тоа колку пари и време и какви се процедури му се потребни на граѓанинот или правното лице. Притоа, не треба да се заборава и дека за некои од нив воопшто и не помислила дека може да ги пружи на поинаков начин од скромното субвенционирање на нивното остварување. **Всушност, се поставува прашањето дали државата/локалната самоуправа воопшто и се запрашува уште што може да им пружи на граѓаните во рамките на давачките што тие и ги плаќаат?**

Истовремено, во оваа смисла, државата го избегнува приватниот сектор во пружањето или испорачувањето услуги во име на државата од страна на приватни фирми, здруженија и слично. Во таа смисла, не само што ги лишува граѓаните, туку се лишува и себе од пристап на профилирани и реномирани суб-

јекти кои можат да и помогнат не само во спроведувањето, туку и во креирањето политики и решенија.

За илустрација, ако сопственото мониторирање и развој на јавниот здравствен систем и неговото финансирање државата продолжи да го гради само на расположливите административно-кадровски и политички ресурси, македонскиот граѓанин ќе биде ускратен за објективна анализа и непристрасен предлог за развој на еден витален систем. Тука се осврнуваме и на засега малубројните, но функционални позитивни искуства во социјалните дејности на локалната самоуправа која за локален и регионален превоз на ученици и студенти со физички пречки користи услуги на невладини организации по светени на интегрирањето на овие лица во редовниот образовен процес. Непотребно е да се напоменува дека дел од оваа (непрофитабилна) дејност тие ја покриваат и преку свои извори (грантови, донации и сл.), што значително го олеснува товарот на јавните финансии.

Ваквата администрација на отворени извори, која подразбира овозможување одредени услуги на јавниот сектор да ги вршат приватни (економски, невладини и сл.) субјекти по еднаква (пазарно-утврдена) цена на чинење, **меѓу другото ќе биде насочена и кон контрола на испорачаното, но истовремено осетно ќе биде растеретена од дел од обврските.** Непотребно е да се нагласува дека со тоа, **администрацијата ќе биде попродуктивна во останатиот дел од своите непосредни ангажмани.**

Нагласуваме дека **администрацијата на отворени извори не е приватизација на државната/ јавната администрација, ниту начин за намалување на нејзиниот број.**

Напротив, вака конципираната **оптимална администрација е главниот набавувач и контролор на квалитетот на услугата што таа ја пружа** низ диверзифицирани и конкурентни реализатори на нејзините овластувања и тоа:

- **Ја зголемува конкурентноста** и, последично, исполнителноста на ваквата администрација **по основа на стимулација, наместо казна;**
- Ја **демитологизира администрацијата** и ќе ги отстрани негативните стереотипи кон неа;
- Ја **елиминира партиската клиентелизација на администрацијата** и, преку неа, на граѓанинот;
- Овозможува **трансфер само по сопствен избор** за вршење на своите работни задачи – **за повисока плата, подобри работни услови и сл.**

* *

Горенаведениот концепт, забележливо, го отстранува политичкото и партиското влијание.

Но, него може да го заговара и нуди само политичка партија што реално не посакува да владее, туку да управува.

Притоа, **свесни сме дека редуцираното политичко влијание во администрацијата и нејзината употреба како „мамка“ за гласачите пред секои избори не им одговара на оние која со секоја нова реформа на администрацијата се насочени кон тоа како повеќе да ги стават вработените во администрацијата и нивните семејства во функција на своето владеење.** Впрочем, концептот на администрација на отворени извори го нарушува партократскиот комодитет токму со тоа што вработените во неа напредуваат и добиваат поголема плата врз основа на својата работа, односно задоволството на корисникот на услугата, наместо партијата на власт.

Но, ние, **ЛИБЕРАЛИТЕ**, секогаш се водиме од тоа што е потребно за системот, наместо од тоа што е профитабилно за партијата.

**ЕДИНАЕСЕТТИ КОНГРЕС НА
ЛИБЕРАЛНАТА ПАРТИЈА НА МАКЕДОНИЈА**
Претседател на Работното претседателство,
Кире Бузлиев, с.р.

**ПРЕТСЕДАТЕЛ НА
ЛИБЕРАЛНАТА ПАРТИЈА НА МАКЕДОНИЈА**
Ивон Величковски, с.р.

**Л И Б Е Р А Л Н А
П А Р Т И Ј А**

LP